

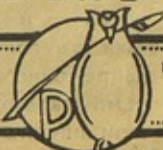
СТРЕЛЕЦЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ЛИТЕРАТУРЕНЪ, ХУДОЖЕСТВЕНЪ И КУЛТУРЕНЪ ЖИВОТЪ

АБОНАМЕНТЪ. ЗА ГОДИНА 150 ЛВ., ЗА 6 МЕС. 80 ЛВ., ЗА 3 МЕС. 40 ЛВ. • ЗА ЧУЖБИНА: ЗА ГОД. 200, ЗА 6 МЕС. 120, ЗА 3 МЕС. 70 ЛВ. • ЗА УЧИТЕЛИ И УЧАЩИ СЕ: 140, 70 и 35 ЛВ.

12

Редактори: Проф. К. ГЪЛЖБОВЪ и ЧАВДАРЪ МУТАФОВЪ
БРОЙ 4 ЛВ. • СОФИЯ, 23. VI. 1927 г.

ИЗДАВА: КНИГОИЗДАТЕЛСТВО И ПЕЧАТНИЦА „РОДОПИ“
НА ТОДОРЪ Л. КЛИСАРОВЪ • СОФИЯ, Ц. САМУИЛЪ, 50.
ТЕЛЕФОНЪ 575 • ВСИЧКО СЕ ИЗПРАЩА НА ГОРНИЯ АДРЕСЪ

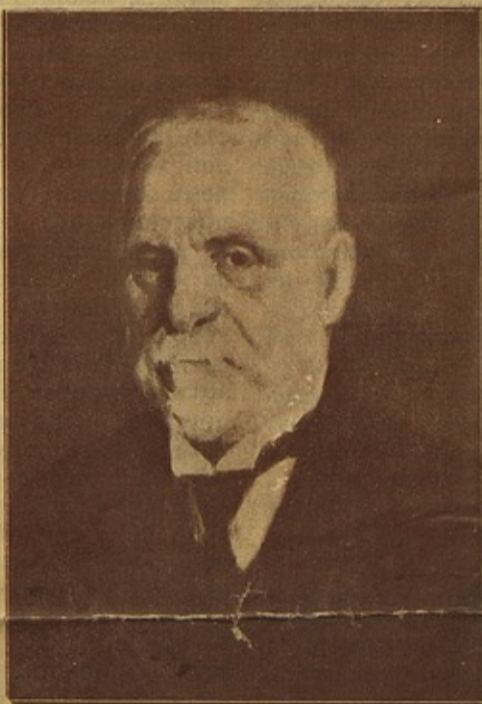
АТАНАСЪ Т. ИЛИЕВЪ

In memoriam

На 12 февруарий т. г. се помина бащата на нашия сътрудник г. Атанасъ Илиевъ, видниятъ български ученъ и общественикъ Атанасъ Т. Илиевъ, роденъ на 2 февруарий 1852 г. въ Ст.-Загора. Атанасъ Т. Илиевъ е единъ отъ заслужилитъ българи: единъ отъ последнитъ представители на българската интелигенция отъ преди освобождението. Своя животъ той ни е описалъ въ книгата „Спомени на Атанаса Т. Илиевъ“ (София, 1926 г. стр. 1—449 голѣмъ форматъ), издадена отъ Академията на наукитъ, чийто членъ бѣше той. Свършилъ срѣдното си образование въ родния си градъ и въ Таборъ, той изучава славянска филология и философия въ Пражкия и Бѣлградския университетъ. Въ Прага той е отдаденъ изключително на научни занятия и влиза въ близки връзки съ Иречекъ, комуто дава материали за написването на неговата българска история, единствениятъ наученъ трудъ за времето си върху нашето минало. Иречекъ който му дава материали за неговата българска история, единствениятъ наученъ трудъ за времето си върху нашето минало. Иречекъ който му дава материали за неговата българска история, единствениятъ наученъ трудъ за времето си върху нашето минало. Иречекъ който му дава материали за неговата българска история, единствениятъ наученъ трудъ за времето си върху нашето минало.

учителъ въ Ст.-Загора, гдето е лежалъ затворенъ следъ потушаването на старозагорското въстание. Подиръ освобождението Атанасъ Т. Илиевъ заиграва важна роля въ нашия просвѣтенъ и общественъ животъ: развитието на нашето образование въ България и Македония и историята на руската окупация, на Източна Румелия, на Съединението, на събитията около детронуването на князъ Батенбергъ сж свързани съ неговото име. Следъ като бива затворенъ за втори пжтъ презъ Стамбуловия режимъ въ старозагорския затворъ, въ който бива хвърленъ нѣкога отъ турцитъ, той се отдава изключително на просвѣтна дейность въ София, Ст.-Загора и Цариградъ, при екархията. Като учител, директоръ и началникъ по просвѣтното ведомство той работи и въ областта на родната наука: превежда, събира народни умотворения, редактира „Министерскитъ сборници“, сътрудничи въ наши и чужди списания и вестници, написва редица ценни научни трудове върху българския синтаксисъ,

върху растенията отъ фолклорно гледище, върху славянскитъ корени въ топонимията на ромънския езикъ, върху турския изговоръ на български мѣстни имена, върху тѣлесното и душевно възпитание и др.

АТАНАСЪ Т. ИЛИЕВЪ

Ще отбележимъ тукъ, че и до сега неговиятъ синтаксисъ на българския езикъ, първиятъ въ нашата езикова наука, остава най-добрата работа въ тази областъ и се цени не само отъ нашитъ, но и отъ чуждитъ учени. Така френскиятъ славистъ проф. Л. Болйо, който поисква отъ Атанасъ Т. Илиевъ, въ надвечерие на неговата смъртъ, да му изпрати единъ екземпляръ отъ този известенъ нему отпреди, но отдавна изчерпанъ синтаксисъ, пише следното въ едно свое писмо до сина на автора, г. Атанасъ Илиевъ: „Не знамъ, какъ да Ви изразя своята дълбока благодарность за голѣмото, искрено щастие, което токущо почувствахъ, като получихъ ценната книга на незабравимия Ви баща. Най-сетне, благодарение на Васъ, притежавамъ тоя вѣренъ и богатъ синтаксисъ на българския езикъ,

безъ който никой не може да работи сигурно и плодотворно върху тоя хубавъ и изразителенъ езикъ. Благодаря Ви сжщо за сборника отъ народни пѣсни, който ще ми помогне много въ моитъ издирвания. — А понеже Вие не искате пари, позволявамъ си да Ви изпратя две статии, които съставихъ върху българския правописъ — а освенъ това, една по-интересна книга — единъ хубавъ романъ отъ нашата голѣма писателка Жоржъ Сандъ. — Моля Ви най-сетне, да поблагодарите отъ менъ и на Вашия познатъ, който се съгласи да се лиши отъ драгоценния синтаксисъ за единъ чужденецъ. И спрѣмо него имамъ голѣмъ дългъ на благодарность“. Това хубаво писмо е написано на български езикъ и прави впечатление, толкова повече, че проф. Л. Болйо, секретаръ на „Ecole nationale des Langues orientales vivantes“ въ Парижъ, е преподавателъ не по български, а по руски езикъ въ „Ecole supérieure de guerre“. Хората отъ поколѣнието на Атанаса Т. Илиевъ, на които дължимъ своето освобождение и културно развитие, си отиватъ единъ следъ другъ, а заедно съ тяхъ и единъ духъ, който не се наблюдава вече тъй широко въ живота на съвременницитъ ни. Навсѣкжде въ споменитъ на Атанасъ Т. Илиевъ прави впечатление неговата непоколебима воля за културенъ напредѣкъ и една неподкупна честность. Книгата се чете съ голѣмо увлечение не само поради нейното интересно съдържание, но и поради хубавото ѣ изложение. Атанасъ Т. Илиевъ е единъ отъ майсторитъ на българската речъ.

Портретът, който даваме в този брой, е изработен един месец преди смъртта на Атанасъ Т. Илиев от младия и надежден художник г. Н. Евровъ.

К. Гълъбовъ

Стенописитъ на Иванъ Милевъ

Онова, което правеше така силни картинитъ на този непрежалимъ художник, бѣ неговата страдна напрегнатост, недоволна и търсеща, нетърпѣливата и тежка ржка, която сякаш иска да закове формата, и онова смѣло око, чийто погледъ очистваше нѣщата отъ ненужнитѣ подробности, за да ги обгърне въ тѣхната първична хубостъ. Така Иванъ Милевъ създаде единъ свѣтъ отъ прости и затворени въ себе си хора, отвърнати отъ зрителя, носещи тъмния устремъ къмъ нѣкакво Царство, гдето тѣ ще починатъ най-сетне отъ уморитѣ на тежкия си жребий. Въ позитѣ на тѣзи хора имаше нѣщо хиератично, застиналостъ на вавилонскитѣ барелефи, задъ които се гнѣе желѣзна енергия; но тѣ носѣха и безучастността на иконата, въ която сякаш животътъ се затваря въ себе си, за да се приготви къмъ вѣчността. Защото въ изкуството на този тѣзи страненъ художникъ тлѣеше нѣкакво скрито противорѣчие, което правеше картинитъ му така загадъчни: оня стремежъ къмъ вѣченъ образъ на безпोकойнитѣ видения, които го гнетѣха, и внезапната застиналостъ на движението въ широкото очертание на жеста.

Този конфликтъ между образа и неговия изразъ даваше на картинитъ на Иванъ Милевъ онази неповторимостъ, която ги затваряше въ нѣкаквъ собственъ животъ, отвърнатъ отъ зрителя, едновременно приказанъ и действителенъ: така тѣ разрастваха въ единъ другъ масцабъ, гледани другояче — и въ тѣхъ битовото оставаше само декоративна подробностъ, загубена въ голѣмината на изображението. Може би въ тѣзи образи се криеше единъ други ритъмъ, който ги отдѣляше така бързо отъ ежедневието на тѣхното съществуване: ритъмътъ на труда, странното съгласуване на човѣка и работния добитъкъ, мудността на претоварването, умората на цѣль животъ. Почти въ всичкитѣ картини на Иванъ Милевъ краката на фигуритѣ сж заковани съ цѣлото стѣпало въ земята, съ онази тежка и напрегната стѣпка, която преодолява нѣкакво бреме, съ издаденитѣ напредъ колѣне, тѣй характерни за тикация ралото. Сякаш самъ художникътъ е трѣбвало да се бори съ невидими спънки, съ инертността на материята, съ скованостъта на формата, докато я оживи въ ликъ — и тогава линията му ставаше тежка и проста, като дълбока бразда върху цѣлината на платното, съ онази мжчителна бавностъ на четката, която трѣбваше да изтрѣгва животъ отъ

всѣки жгълъ и всѣка багра. И при всичката плодovitостъ на този така буенъ художникъ, въ картинитъ му се чувствуваше нѣкаква гнѣвна упоритостъ, коравото усилие на преодоляването, и понѣкога тежката умора на търсенето.

Защото картинитѣ на Иванъ Милевъ никога не сж бивали хубави. Въ тѣхъ липсваха евтнитѣ ефекти за широката публика, елегантността на извива, лекотата на шриха. Въ известна смисълъ тѣ бѣха груби, както е грубъ животътъ, както е груба работата — съ онова земно съпротивление на материята, която трѣбва да се превие въ образъ, и съ следитѣ отъ една борба, въ която победата трѣбваше да се изтрѣгне съ силата на изкуството. Така тѣзи картини носѣха едно героично начало: на подвига, на неутомимата жандъ за овладяване; понѣкога въ тѣхъ се разкриваха сили, които изкачаха извънъ картината, за да разбиятъ тѣсната ѳ рамка — и почти винаги образитѣ растѣха въ голѣмина, съ онова вътрешно напрежение на формата, която се стреми къмъ своето последно очертание. По този начинъ въ картинитѣ на Иванъ Милевъ, дори и въ най-дребнитѣ, се чувствуваше неуклонниятъ стремежъ къмъ монументалностъ, къмъ голѣмата плоскостъ — и може би Иванъ Милевъ цѣлеше да бжде най-голѣмитъ ни майсторъ на стенописа, ако земнитѣ му дни не се бѣха свършили, уви! тѣй рано.

Малкото стенописи, които този скѣпъ художникъ ни остави, показватъ какво е можелъ да направи. Въ тѣхъ той тепърва се освобождава отъ декоративната игра на багритѣ, за да постигне само общата форма — и тамъ широчината на четката добива единъ новъ масцабъ и една нова сила. Въ помѣстенитѣ въ този брой снимки отъ една частна къща въ Казанлъкъ съ изпълнени стенописи отъ художника, се вижда цѣлата яснота на контурата, корава и тежка, но заедно съ това и онази стегната отсеченостъ, тѣй характерна за творчеството на този художникъ, както смѣлостъта на характеристиката и широчината на размаха. Макаръ тѣзи стенописи да сж отъ пораннитѣ работи на покойния, въ тѣхъ се предчувствува всинко онова, което той е можелъ да даде, и което даде по-късно въ стенопитѣ на дома, въ който живѣеше: монументалноста форма, напрегнатия жестъ, огромната сила на изразъ. Въ тѣзи самотни фигури, заемащи цѣла една стена, отеква онова вѣчно вегетативно начало, въ което се слива човѣкъ съ природата въ единъ бавенъ и елементаренъ инстинктъ: майчинството, жандата и труда. И може би още страданието — безъ име и безъ образъ, задъ жестоката гнѣна на забрадката — онова тѣй родно начало, оставено навредъ въ пѣснитѣ и обичаитѣ ни, този трагиченъ символъ на нашето собствено съществуване и на нашитѣ деца. И тѣзи скрити сили извиватъ нѣколко сурови линии, нѣколко груби шарки: скованата святостъ

на майката, напрегнатия пристѣпъ на жандия, пречупенитѣ фигури на жтваркитѣ — онази проста и еднаква действителностъ, съ която започва и свършва всѣки животъ.

Може би тѣзи стенописи не сж свършени, може би така тѣ ще останатъ само единъ скѣпъ и трагиченъ споменъ за възможноститѣ, които носѣше изкуството на този тѣй рано починалъ художникъ. Ала въ тѣхъ е завѣщана борбата за стилъ, за нови пѣтища, за тайната на онзи образъ на родното, за който Иванъ Милевъ се бори до смъртното си легло.

Чавдаръ Мутафовъ

ТВОРЧЕСТВО И СЪВЕСТИ

Онова, което опредѣля развоа на обикновеното всѣкидневно съществуване въ неговата непрекъсната връзка съ обществената действителностъ, не е нищо друго, освенъ съзнанието за нравственото, за дълга. Не можемъ да си представимъ нито единъ мигъ отъ процеса на това съществуване безъ чувството за нравственото. Цѣлиятъ общественъ животъ почива върху това чувство, върху идеята за отговорността на всѣка лична постѣпка. Каквато и да бжде формата на социалната воля, кждето и да се проявява тя, каквито и да сж нейнитѣ цели: винаги тя е подчинена на она непобѣдимъ вътрешенъ даймоньонъ, който я заставя да действува съ огледъ къмъ единъ сврхъдействителенъ и сжщевременно толкова действителенъ и толкова индивидуаленъ законъ. Това, което ржководи повседневното битие, е съзнанието за можѣството на този законъ, за неговата безусловна значимостъ, средъ смѣнитѣ на минутнитѣ явления. Дори може да се каже, че системата на цѣлия социаленъ животъ е система на дълга, че нищо друго не изразява движението на този животъ, освенъ осжществяването на нравственото съзнание. Съ една дума, доколкото действуваме, доколкото сме обществени, ние сме подчинени на нравствената повеля, на она необяснимъ и загадъченъ законъ, който ни свързва съ всѣко живо същество и безъ което нѣма общество, ни държава, ни народъ. Ние сме нравствени индивиди, това ще рече: ние сме призвани да действуваме. А да действуваме не значи друго, освенъ да живѣемъ съ съзнанието за единъ дългъ, да превръщаме неуморимо нѣщата и свѣта въ отражение на нашето нравствено самоопредѣление. Какво ще рече да бждешъ членъ на едно общество и да работишъ за него, освенъ да въплотявашъ своитѣ нравствени убеждения, да действувашъ

свободно и затова винаги съ чувството на едно вътрешно, неумолимо трѣбване? Ти трѣбва да постѣпвашъ тѣй и тѣй, ти трѣбва да умрешъ или да живѣешъ, да утвърдишъ или да отречешъ — не защото можешъ да извършишъ всичко това, но защото си задѣлженъ да го направишъ въ името на нѣщо велико.

Тукъ, въ това осжществяване на дълга, се крие хероизма на емпиричния и ограниченъ животъ. Въ стремежа си да устои на всички ония заплашителни сили, които биха попречили на осжществяването на дълга, съзнанието се бори съ себе си и съ тия сили, докато намѣри разрешение, докато успокои тревогата на своето трѣбване. И така цѣлиятъ този емпириченъ животъ представя арената, гдето воюва висшиятъ нравственъ императивъ. Какво може да бжде величието на тази война, величието на нравственото, се вижда отъ това, че много пѣти последното смогва да се възземе надъ себе си, надъ своята практична особеностъ и да се отъждестви съ религиозното чувство, съ святото. Тогава нравственото постига върха на своето осжществяване, то се превръща въ една сила, която внушава благоговѣние.

*

Но въ тая своя сжщина нравственото стои въ пѣленъ противовѣсъ къмъ индивидуалното и неизразимо творчество. Благодарение преди всичко на това, че нравственото е единъ аспектъ само на повседневното съзнание, въ неговитѣ временни и пространствени предѣли, въ никой случай то не е въ състояние да бжде непосредно, да преживява, да бжде воля не за дългъ, а за творческо преображение, за откровеностъ на зажаднѣлия по форма животъ. То е всѣкога затворено между синуритѣ на причинния разсѣдъкъ, безъ да може нѣкога да прекрачи тия синури и да се впусне въ бездната на незнанието. Затова творчеството не е никога нравствено, никога социално, а винаги самостоятелно, отвѣдъ всичко добро и всичко зло. То е безкрайното сладострастие на живота, което не изгори въ своето висше напрежение и чрезъ това да приеме образа на неумиращото. Творчеството е диво, единъ бѣсъ, една литургия на беззвѣмѣния отъ ритъмъ и сълзи духъ, когато нравствената постѣпка всѣкога предполага ясното и трезво съзнание. Тя е за човѣка на емпиричното битие, а творчеството — за човѣка на абсолютно.

*

Но може ли единъ безнравственъ човѣкъ да носи пламъка на твор-

НА ГОСТИ

Още половинъ часъ! — каза госпожицата съ зелената фуражка.

Буйно нетърпение пламна въ гърдитѣ на майката, разтрепери старческитѣ ѳ ржце, замѣгли уморения взоръ. Още половинъ часъ! Цѣль вѣкъ! Тя събра нѣщата си, единъ момъкъ ѳ помогна да снесе голѣмия куфаръ (съ подарѣцитѣ: сушени череши, сладко отъ малини и орѣхчета, копринено платно), облече дрехата си и застана до прозореца. Бѣше готова. Ето следъ малко ще ги види. Боже, деца! Сърдцето ѳ заби. Тя попита пакъ.

— Още половинъ часъ! — каза студентката и я изгледа очудено.

Старата въздъхна и поклати глава. Колкото повече приближаваше, все повече изгубваше търпение. И пакъ застана до прозореца.

Влакътъ бѣгаше въ нощта.

Искри прехвърчаха край очитѣ ѳ, непривичното люлѣене замаяваше бѣдната стара глава; тя се държеше съ две ржце за рамката на прозореца, очитѣ втренчени въ безумния бѣгъ на скали и дървета — огромни и таинствени чудовища, нѣкаква свирка преллиташе острия си пронизителенъ писъкъ съ грохота на колелетата; тѣнката снага на желѣзната змия се гърчеше и овиваше въ спирали, премѣташе се надъ урви и рѣки, завиваше край заспали селища, проникваше въ тъмната тайна на планинитѣ, трещѣше върху желѣзнитѣ мостове.

Далече въ черното блѣсна тѣнко сияние. Нѣкой извика — София! Всички

се струпаха по прозорцитѣ. Старата залепи чело въ студеното стѣкло — тамъ, тамъ, тѣй чакать, ще види най-последъ жадуванитѣ образи на рожбитѣ си: колко отдавна не е чувала скжлия гласъ на Олга, колко отдавна не е виждала високата, стройна фигура на Атанасъ, милото, румено лице на Крумчо. Сърдцето на майката бѣ изкопнѣло по тѣхъ. Нѣмаха време да се върнатъ при нея, въ голѣмата, самотна, бацина къща. Нѣмаха време, или не искаха да иматъ. Все заети, или унесенни въ грижи, обандаха се веднажъ-дважъ въ годината. Но накрая тя не издържа. И храбро пое дългия пѣтъ: отначало съ файтонъ до близкия голѣмъ градъ, следъ това съ влака — черното, страшно животно. Пѣтуваше за пръвъ пѣтъ. Но какво значеше умората и негодата предъ голѣмата радостъ на свидането: да ги прегърне, силно, близо до сърдцето си, съ замѣглени отъ сълзи очи и стиснато гърло — нейнитѣ деца, цѣлиятъ ѳ животъ, единичкото ѳ щастие.

Не бѣ ли обрекла тя отъ толкова години всичката си младостъ, всичкитѣ си грижи, всичкитѣ си мисли само на тѣхъ. И ето сега цѣлеше да ги види. . .

Минаха първитѣ къщи на предградиято, изникнаха тѣмни редици заспали вагони, свирката извѣстяваше дълго и упорито, сплетоха се възли отъ релси, влакътъ навлизаше бавно и шумно подъ свода на гарата.

Пѣтнитѣ трескаво се засуетиха: чанти, куфари, бохчи, пресекнати викове; нервни смѣхове, остри крѣсъци на ха-

мали; пѣстриятъ потокъ на пристигналитѣ се смѣси съ широката вълна на очакващитѣ.

Старата подаде глава отъ прозореца. Зави ѳ се свѣтъ: толкова непознати лица, блѣсканица, викове. Тя се оттегли съ разтупано сърдце и смжтна тревога. Ами ако не я намѣрятъ. И отново се наведе навънъ. Ржцетѣ ѳ треперѣха. Най-последъ я заболѣха очитѣ да гледа, да се взира; Боже отъ где се взе толкова свѣтъ!

Изведнажъ тя извика. Олга! Ето до нея и Атанасъ. . .

— Наско, Наско!

Високиятъ мжжъ се обърна. Не, не бѣше Атанасъ, и жената не бѣше Олга. Въ коридора се чува стѣпки. Тя се втурна. Предъ нея се изправи единъ едъръ хамалинъ.

— Имате ли багажъ?

Тя кимна, нерешителна, недоумяваща, все по-голѣма тревога натискаше гърдитѣ ѳ.

Едва се промъкнаха средъ пѣстрата, гъмжаща навалица, смѣкнаха забрадката ѳ, блѣснаха я съ лакетъ, настѣпиха крака ѳ.

— Файтонъ?

— Не, не. Децата ми ще ме чакать тукъ. Тя плати и застана до вратата. Очитѣ ѳ трескаво следѣха всѣка фигура, всѣко лице.

Навалицата намалѣ, всѣки грабна очаквания гостъ и го отнесе съ себе си, хамали търкаляха въ колички пирамиди отъ куфари и куфарчета и викаха да имъ се стори пѣтъ, удари нѣкаквъ звънецъ, единъ влакъ бавно тргна.

Изведнажъ перонътъ опустѣ. Само нѣколко хамали останаха около нея.

— Искате ли файтонъ?

Старата се стресна. Една сълза се пързалише по страната ѳ. Нѣмаше ги. Нито единъ. Тя се озърна за последенъ пѣтъ и отпусна ржце.

И изведнѣжъ майчиното сърдце оново заби въ тревога. Какво ли имъ се е случило за да не дойдатъ? Тя грабна две бохчи, единъ хамалинъ метна куфара на гърба си, по-скоро, по-скоро, тя каза единъ адресъ. Дигнаха бързо гюрюка на единъ файтонъ, закапаха едри капки, следъ малко джждѣтъ записка носетѣ на старата, по мокрия асфалтъ изникваха червенитѣ и зелени слѣнца на трамваитѣ, въ локвитѣ се оглеждаха свѣтковици.

Когато колата спрѣ предъ дома на голѣмия синъ, майката дигна очи и застана вкаменена: всички прозорци бѣха тъмни. Тя скочи необикновено пъргаво за годинитѣ си и натисна съ разтреперани прѣсти копчето на звънеца. Нѣмаше никой. Звъни още веднѣжъ. Файтонджията бързаше. Тя събра багажа си на купъ предъ вратата и плати; колата замина и изчезна въ мрака. Старата остана сама. Дждѣтъ упорито продължаваше да мие къщитѣ и улицитѣ. Коситѣ ѳ се измокриха, по лицето ѳ потече вода. Тя се мжчеше да не заплаче. Позвъни пакъ. Изведнѣжъ единъ прозорецъ свѣтна и една глава се подаде презъ полуотворенитѣ стѣкла.

— Кой е?

Старата се помжчи да познае, но гласъ бѣ чуждъ.

— Кой е? — повтори гласътъ, следъ това прозорецътъ се затвори, чува стѣпки по каменнитѣ стѣлби, ключалката щракна.

БРАТСТВО

Готовъ съмъ всъкога за васъ да плача, хора,
готовъ съмъ зарадъ васъ смиренъ да страдамъ:
свѣтътъ на кротостта за васъ да се разтвори
и всъкоя сълза да бжде лжчъ на радость.

Ще изживѣе всѣки своя дѣлъ отруденъ,
това, което ни е далъ, ще вземе Богъ.
Комуто е отсждено любовь, жестокъ
ще бжде жребиятъ на поривитѣ луди:

тъй както лѣте се на лозе изжаднява,
така и тя съ копнежъ по вѣчна жадъ пронизва!
О, любовьта е сякашъ въ мигъ избликлалъ изворъ
изъ пазвитѣ на глуха, сѣнчеста джбравка.

И не възлѣзли още, съсъ последни сили,
на върха, дето гаснатъ дневнитѣ слънца,
ще брулятъ вихри обгоренитѣ лица,
доде ни приюти студената могила.

Готовъ съмъ всъкога за васъ да плача, хора,
готовъ съмъ зарадъ васъ смиренъ да страдамъ:
на близъкъ и на врагъ добро въ свѣта да сторя
и всѣки день живѣнъ да бжде вамъ въвъ радость.

Георги Караивановъ

ческата буря? Може ли единъ плебей да се вслуша въ смѣха на развилнѣли стихии? Може ли единъ циниченъ лъжецъ да възпѣва красотата на свѣта? И като поставямъ тоя въпросъ, предъ менъ внезапно се откроява изкривениятъ образъ на единъ български писателъ. Какво нравствено чудовище! Ето го: отровенъ отъ злоба, той скита изъ улици и кафенета, жлъченъ, съ разпѣнени уста и съ очи, въ които никога не е пѣла пролѣтъ. Ето го: съ маската на рицаръ и пророкъ, а въ сѣщностъ слага тази маска, за да прикрие едно лице, което, ако се види, ще извика смѣхъ и съжаление. Не може да твори оня, който въ своята повседневностъ е жалъкъ; който лакействува и не предстива никаква личностъ — съ стилъ, съ орисъ, съ призвание. Не може да твори този, който не жадува, озаренъ отъ блѣсъка на едно небе, а се луга изъ пжтекитѣ на завистта и коварството; който нѣма гордъ и високъ погледъ и едно сърдце, диво като земята; който взема чуждото за свое, който не може да се смѣе и да те гледа право въ очитѣ. На новия български писателъ предстои преди всичко да се отърве веднажъ завинаги отъ армията на ония нравствени идиоти, които още могатъ да се наричатъ писатели и чието име е само едно черно петно. Невъзможно е да дишашъ въ най-висшитѣ сфери на човѣшкия духъ, ако не си и въ своя обикновенъ животъ голѣмъ и чистъ. Между метафизичното и мигновеността на случайното битие има дълбока връзка. И тамъ, и тукъ творецътъ носи знака на божеството.

Янко Яневъ

АЗЪ И ДРУГИТЪ

Може би азъ разбирамъ себе си, може би азъ познавамъ себе си, — ала мога ли да изобразя това, което съмъ? Изображението почива винаги върху синтезъ, а да обгърнешъ себе си чрезъ синтезъ, следъ като си привършилъ анализа: ето най-трудната задача на всѣко самонаблюдение.

— Защото и азъ, както всички хора, нѣмамъ представа за своето Азъ — онази широка, неясна, но все пакъ вѣрна представа за себе си като цѣло, като единство, съ която бихъ могълъ да координирамъ детайлитѣ, добити отъ алчното, ненаситно рвене на нивга неспиращото себеанализиране.

Азъ виждамъ всичко:
виждамъ клонитѣ,
виждамъ листата,

— Кого търсите?
Слугинчето търкаше сънливитѣ си очи.
— Азъ, азъ съмъ майката.
То я изгледа смяяно.
— Майката? На кого?
— Не Атанасъ.

Момичето се спусна и взе бохчитѣ:
— Така ли? Значи и господарьтъ има майка. А азъ не знаехъ. Влѣзъ, влѣзъ. Боже какъ си се измъкряла. . .
Старата тръгна като въ сънъ.
— Ами тѣ къде сж? Не знаятъ ли, че ще дойда?
— Тѣ сж на театъръ.

Качиха се по стълбитѣ, влѣзоха въ коридора, момичето отвори една врата:
— ето тука! — и отново се завтече да прибере и другитѣ нѣща.

Майката остана права всредъ великолѣпното на огледалата, кадифетата, килимитѣ; тя отвори вратата и надзърна; не, не, въ тази стая нѣщо я притискаше, задущаваше, тя искаше да отиде другаде, въ кухнята, да се посгрѣе. . .

Момичето се върна. Старата се сгуши на миндерчето, челюститѣ ѝ едва забележимо потрепваха.

— Та казвашъ на театъръ отишли, а? Ами не получихте ли телеграмата?

Момичето се замисли.
— Като, че ли вчера дойде такава... — то мълкна смутено, защото си спомни, че госпожата му бѣше заръчала да не казва, че е идвала пощата; и за да поправи грѣшката си внезапно се усѣти: — да ти сваря ли единъ чай? Гледай какъ треперишъ! . . .

И се спусна да вземе дърва. Майката седѣше и мислѣше. Изведнѣжъ стана:

виждамъ поритѣ на всѣки
листъ —
разбирамъ тѣхния смисълъ,
тѣхната целъ, —
ала азъ не виждамъ цѣлото
въ неговитѣ характерни очер-
тания, единството въ неговото
таинствено начало.

Какъ ще започна — какъ ще
дотворя моя ликъ?

Моето отражение е различно:
то зависи отъ този, въ когото
се отразявамъ, ала то зависи и
отъ разстоянието, на което се
намира той отъ менъ. Едни стоятъ
твърде близо до менъ, други
твърде далечъ, —

а всички ние сме картини,
които трѣбва да бждатъ гледани
отъ опредѣлено разстояние.

За всѣкиго отъ другитѣ азъ
съмъ другъ. Тѣ сж галерия отъ
огледала, а азъ съмъ самотникъ,
който броди презъ нея въ хиляди
разновидни отражения.

О, да бихъ могълъ да по-
гледна въ всѣко отъ тѣхъ и после
да слѣя всички отражения въ
единъ образъ.

Само този образъ би билъ моя
ликъ като цѣло, като единство, —
като идея, която Богъ е въ-
плотилъ въ менъ.

Но азъ съмъ слѣпъ за боже-
ственото.

Богъ пази ревниво своята
идея, въплотена въ мене. Пази
я отъ самия менъ, пази я и отъ

— Ще отида у Олини, не мога, усѣщамъ,
че има нѣщо у тѣхъ. Можешъ ли ме заведе?
Момичето се подвоуми; господаритѣ
му щѣха да се върнатъ следъ полунощъ,
а сега бѣ единаясетъ.

— Ами чай?
Старата не отвърна и почна да слиза
по стълбитѣ. Олга живѣше на близо.
Когато отвори вратата и видѣ майка си,
тя радостно извика, следъ това извед-
нѣжъ утихна и направи таинственъ знакъ:
— Да знаешъ Жоржъ колко е сърдитъ!

Този день господинъ Георги Семер-
джийски бѣ загубилъ 120,000 лева отъ
една сдѣлка съ оризъ. И неочакваното
посѣщение на тѣща му го бѣ само по-
вече раздразило. Само тя липсваше!
Кой знае дали не мислѣше да остане
за винаги при тѣхъ. Той, господинъ Ге-
орги Семерджийски нѣмаше никога да
позволи това: чужди хора да развалятъ
реда на кжщата, въ която той бѣ не-
ограниченъ господарь. И реши още отъ
началото да се покаже строгъ и суровъ.
И после — никакви посрѣщания! Глу-
пави сантименталности! Най-после има
синове, нека тѣ я посрѣщнатъ.

Влѣзоха на прѣсти, гузни и смутени.
Зетътъ, едъръ, тъмноокъ мжжъ седѣше
до бюрото си и пишеше нѣщо. Когато
ги видѣ, стана, дойде при старата, рж-
кува се, следъ това я потупа по рамото:
— Юнакъ си ти, юнакъ! Държишъ
се. Де и ние да живѣемъ колкото тебе.

И почти веднага следъ това я запита
кога мисли да продаде голѣмата нова
кжща. За какво ѝ е? Сама жена. Би
могла да живѣе прекрасно и въ старата,
паянтовата.

другитѣ. Нито азъ, нито ти, нито
всички вкупомъ можете да ме
видите като идея.

Слѣпи сме всички за боже-
ственото.

Но ето, ти си самотникътъ,
който броди презъ галерията, а
азъ — едно отъ безбройнитѣ о-
гледала. Азъ съмъ едно един-
ствено голѣмо око за тебе и все
пакъ не те виждамъ като идея.
Чрезъ менъ и чрезъ безбройнитѣ
очи те вижда само Богъ.

И когато отминешъ и обра-
зътъ за тебе помръкне въ насъ,
Богъ продължава още да те
помни.

Защото само той е, който те
е виждалъ, —
който е виждалъ своята идея,
въплотена въ тебъ.

Очи на Бога сме ние единъ
за другъ.

К. Гължбовъ

Литературнитѣ салони. Последнѣтъ
Парижкитѣ музей „Carnavalet“ е устроилъ
една изложба, посветена на литератур-
нитѣ салони презъ 17, 18 и 19 вѣкъ,
които, както е известно, сж изникнали
по инициативата на образовани и из-
тънчени дами отъ висшето общество. За-
стъпени сж били всички салони отъ Ma-
dame de Sevigné до Julie Récamier.

Когато по-късно, въ съседната стая,
старата се бѣше спрѣла прехласната предъ
креватчето на внучето и очитѣ ѝ не мо-
жеха да се наситятъ на пълнитѣ бузки,
свититѣ юмручета, разпиланитѣ кждри и
невинната усмивка, сияеща върху заспа-
лото лице, тя чу тихия гласъ на дъщеря
си задъ вратата: — Тя ще стой само
една недѣля.

— Слава Богу! — отвърна мжжътъ ѝ.
Една сълза се търкулна по сбърче-
ната страна и капна върху ржчичката на
детето.

На следния день дойдоха всички:
Атанасъ и жена му съ хиляди съжаления
и извинения; Крумъ смутено разказваше
за нѣкаква внезапна командировка (мал-
ката палава Люси казала: Ако не ме за-
ведешъ на бала, ще отида съ англича-
нина), кой би помислилъ, че и тримата
нѣма да могатъ да отидатъ на гарата.

Нѣкжде дълбоко се обаждаше остриятъ
гласъ на разкаянието, но бѣ вече късно.
Старата се разведри, усмихваше се
презъ сълзи, искаше да види всѣки по
отдѣлно: Боже, колко се е поправилъ
Атанасъ, пѣкъ Крумъ отслабналъ, а Дора,
снахата, толкова се разхубавила!

Младата жена се усмихваше непре-
къснато за да видятъ великолѣпнитѣ ѝ
бѣли жби и постоянно опипваше фри-
зурата си съ изящнитѣ си прѣсти.

Недѣлята измина бързо. Когато тръгна
тя мислѣше да стой цѣлото лѣто, на га-
рата реши — единъ месецъ, а у Олини
не посмѣ да каже повече отъ една недѣля.

За изпращането дойдоха всички. Ко-
гато влакътъ разлюлъ съ първото си
грубо движение слабата, старческа снага

Романски или славянски футуризмъ?

Но, що е футуризмъ?

Ако въ теоритично обработения исто-
рически футуризмъ на XX в. разграни-
чимъ внимателно и непредубедено экс-
травагантността отъ идеитѣ, ще разбе-
ремъ, че:

1. Футуризмътъ е справедлива и епо-
хална реакция за въздигане смисъла на
личността, разглеждана като дълбока
и истинска човѣшка природа. Футури-
змътъ блѣнува да се отхвърлятъ всички
несжществени и мъртви системи и ком-
плекси, които сж запълнили човѣшкото
битие и сж измѣстили основнитѣ линии
на живота.

Историята е затрупала психиката ни
съ хиляди традиционни „абсолюти“, предъ
които се покланяме, безъ да си даваме
смѣтка върху живитѣ и насжщни при-
чини за това. Чудовищниятъ баластъ на
Миналото е потисналъ най-великата жи-
знена добродетель; активността. Идеята,
че бждащето може да се гради само
върху напластенитѣ усилия на миналото,
и че въ миналото се таятъ толкова вѣчни
цѣнности — си е всъкога вѣрна, но тя
не дава право на днешния, живъ чо-
вѣкъ да изразходва своя животъ въ изуч-
вания, възпоменания и възхищения отъ
миналото, когато предъ насъ лежи чака-
щата работа — *Нива на живота*. Творчес-
китѣ елементи на миналото могатъ да се
използуватъ само, ако бждатъ претопя-
вани въ огнения смисълъ на днешния
день. Въ фетишизма предъ музеитѣ, биб-
лиотекитѣ, историята, класическата фило-
логия, футуризмътъ вижда едно пълно
духовно безсилие, слѣпо за парливитѣ
изисквания на вѣчното *Днесъ*. Футури-
змътъ иска да избие изъ главата на чо-
вѣка непросителния навикъ да живѣе
направо отъ рентата на преживѣното.
Футуризмътъ иска да даде на човѣка
една нова, жива, подвижна психология,
— недоволна отъ застоя, жаждаша вѣчния
прогресъ.

Преклонението предъ Миналото се
тѣсно сплита съ култа къмъ *административ-
ната* култура. Конкретно, това е про-
явата на академизмъ въ науката и из-
куствата, и на бюрократизмъ въ обще-
ствения животъ. Хиляди добри хорица
похабяватъ цѣлия свой животъ и спо-
собностъ въ съвестно изучаване на една
микроскопическа точка отъ нѣкоя дисцип-
лина. Отъ приноситѣ на тѣхното мжче-
ническо „човѣркване“ наистина, бавно и
внушително, израства сградата на човѣш-
ката наука. Въ името на тоя специализ-
мъ, обаче, се погребва първоценността
на живота — самиятъ човѣкъ. Футури-
змътъ не е и не може да бжде противъ
усъвършенствуването на науката, но той
проповѣдва, че животътъ не бива да
бжде пожертвуванъ, зарадъ никакъвъ
вториченъ идеалъ, който осуетява пъл-
нокръвния развѣтъ на самия животъ.
Психиката и културата на съвременника
сж подъ знака на Анализата. Истинскиятъ

и за последенъ пжтъ се мѣрнаха задъ
стъклата скжпитѣ лица, майката разбра,
че нейниятъ животъ е вече свършенъ.

До тогава тя бѣ дишала само за де-
цата си. А сега не само далечината ги
бѣ отдѣлила отъ нея. Бѣха станали други:
чужди и непознати, живѣеха нѣкакъвъ
свой животъ, въ който тя не значеше
нищо, имаха свои грижи, свои радости,
а тя бѣ само сѣнка, която трептѣше по
пжтя имъ.

Тя се помжчи за последенъ пжтъ да
види нѣщо, нѣкой размахваше шапка,
следъ това всичко изчезна, само далече
свѣтѣха златнитѣ кубета на Александъръ
Невски. Майката откъсна ли е отъ стък-
лото и седна уморена въ жгъла.

Отъ всичко се бѣ отказала заради
тѣхъ: отъ младостта си, отъ хубостта
си, отъ всѣка своя радость: не бѣ ли
загубила надъ люлжитѣ имъ свежестта
си, не бѣха ли поbledнѣли странитѣ ѝ
отъ безсънни ноши, изгубени по тѣхъ,
не бѣ ли преживѣла всичкитѣ имъ детски
скърби, всичкитѣ имъ юношески разоча-
рования, всичкитѣ имъ грижи на възра-
стни? И после, като вдвоица презъ дъл-
гитѣ години, пълни съ оскъдица и стра-
дания, отъ залька си бѣ дѣлила, за да
изпрати на тѣхъ, за да ги изучи, да ги
направи хора — умни, богати, съ бждаще.

А сега бѣха отхвъркнали.
Влакътъ бѣгаше всредъ усмивката на
цѣфналитѣ поля и отнасяше старата майка
— разочарована и примирена — къмъ
голѣмия ѝ празенъ домъ.

Ф. Попова-Мутафова

животът, обаче, означава Синтез. Други хора изкупват задачите на живота и социалните повели със „интерпретирането“ на каква да е — често съвсем безразлична към насъщните човешки потребности — дисциплина или изкуство. Трети запълняват своето битие въ покорна служба на относителния обществен апарат — съ великолъпната илюзия, че осъществяват повелител на нѣкакъв исторически прагматизъм.

И въ тритѣ случаи, футуризмът вижда едно чудовищно потъпкване на великите задачи, които лежат въ човѣшката еволюция. Футуризмът не е враг на цивилизацията, а неинъ най-голямъ поклонникъ. Затова той не осжда науката, систематиката и бюрократизма, но се обявява противъ тѣхното изключително господство въ психиката на човѣка. Животътъ трѣбва да се живѣе, заявяватъ дадаиститѣ. Футуризмътъ търси смѣли хора, ценящи острата истина и нужда повече отъ доброволната изама, — готови да унищожатъ всичкия прахъ на времето, за да добие животътъ единъ новъ, непринуденъ смисълъ, безъ тормоза на историчния яремъ отъ навики на мислене, чувствуване, постъпки. Футуризмътъ реагира срещу консерватизма въ всички посоки. Той се издига противъ всѣка витално необоснована традиция, почитана заради „дѣдо и баба“. Воинственото му отношение къмъ бабешката психика на „добродушна буржуа“ придаде толкова екстравагантенъ видъ на начинитѣ, до които футуризмътъ поиска да демаскира безволието и тѣлитѣ предрасждѣния на старакливия човѣчекъ. Любимо старание на футуризма е да уязвява тѣ наречения „пасеистъ“ (отъ passé) — добрия буржуа — въ доволството му отъ неизмѣнителни канони на душевния животъ: учебническата идея за „постижение“ въ философия, изкуство, моралъ, религия, любовъ, добродетели, мода. Футуризмътъ търси чисти понятия, синтезъ и насъщна преснота.

2. Специално по отношение на естетиката, футуризмътъ се ужасява отъ съзлививата и подладена злоупотреба съ човѣшката психика, която до сега се е наричала изкуство. За него е ясно, че задъ онова, което досегашнитѣ творци сж пръвзгласявали за Красиво, Изящно, Въдушно, Мечтателно. Романтично, се крие обикновено една голѣма душевна пустота. Въ лицето на ония, които свѣтътъ нарича „майстори“, футуризмътъ вижда само едни специалисти, виртуози на четката и словото, или мъртви наблюдатели на статичното битие. Футуризмътъ иска творецътъ да бжде съ синтетиченъ умъ, съ композиционенъ даръ, и най-важно съ душа, отворена за обаянието на новото. Свобода на израза! Ако целъ на изкуството е да се събудятъ нѣкакви преживявания у човѣка, защо да не сж позволени всички пѣтища и срѣдства за това; футуризмътъ използва широко аналогитѣ, метафоритѣ, свободата на синтактичните връзки, разнообразяването на творческия материалъ.

3. Футуризмътъ иска да вижда въ върховната творческа сериозностъ една сантиментална предвзетостъ. Реалистъ рег excellence, футуристътъ смѣта, че метафизичното отдръпване на стария художникъ (реалистъ или романтикъ) отъ плана на жизненото „съмъ“ къмъ нѣкакви покои на женствено съзерцание и рефлексивна разсѣданостъ, е въ всѣки случай манифестъ на едно патетично слабоумие. Футуристътъ схваща, че животътъ е континуитетъ, безъ дѣлнични и празнични области, и че животътъ е еднакво важенъ и великъ навсѣкжде, у всички, всѣкога. Този именно пълнокръвенъ животъ — едновременно, многостраненъ и всѣкидневенъ — е ефектъ на футуризма. Но тъкмо схванатъ така, животътъ добива облика на Синтезираната Вѣчностъ, понеже е разбранъ въ елементарната му неразложимостъ и суровостъ, а не подбиранъ и натруфанъ, както у романтицитѣ и класицитѣ.

4. Футуризмътъ е апология на оптимизма. Неговата вѣра въ човѣка и прогреса е свѣтла. Той иска да научи човѣка на примирение, на мъжество и безстрашие средъ буритѣ на житейския океанъ. Футуризмътъ иска да се гледатъ опаснитѣ въ очитѣ и съ усмивка да се пострѣща смъртъта. Футуристичниятъ смѣхъ трѣбва да възвести, че човѣкъ е нѣщо повече отъ едно безидейно и уморено животно.

(Следва)

Кирилъ Кръстевъ

Автоматична реклама съ повторения.

Поправка. Разказътъ „Семейство“, преведенъ въ „Летопис Матице Српске“ (год. 101, кн. 311 отъ мартъ 1927 г.), е отъ Вл. Поляновъ, а не Чавдаръ Мутафовъ, както съобщава единъ литератур. листъ. (Св. Рѣч. бр. 984: 22. VI. 1927 г.).

Станалиятъ вече напълно известенъ Вл. Поляновъ е получилъ суевѣрния страхъ, че искамъ да заема презъ антракта неномераното му мѣсто въ преднитѣ редове на литературния ни кинематографъ. Той вопие по този поводъ анонимно, безъ дори да е дочакалъ новия брой на „Стрелецъ“, — че авторътъ на разказа „Семейство“ е Вл. Поляновъ, а не Чавдаръ Мутафовъ, „както съобщава единъ литературенъ листъ“. Ако Вл. Поляновъ желалаше да бжде добросъвестенъ, той можеше да цитира не само тѣй услужливо год. 101, кн. 311 отъ мартъ 1927, отъ „Летопис Матице Српске“, съ усмихнатата любезностъ на чичероне, който се възхищава отъ собственитѣ си забележителности, но и този „литературенъ листъ“, който съобщава за тѣхъ. Тогава сигурно той щѣше да даде възможностъ на четещата да прозре, че възможностъ инкриминираниятъ брой на литературния листъ съобщава съвсемъ друго нѣщо за Вл. Поляновъ, озаглавено „Писателски хитрувания“; а тѣй важното съобщение за год. 101, кн. 311 и пр., е само краятъ отъ статията на г. проф. Ст. Младеновъ, въ която става дума за „Сръбски отзивъ за българската литература“, но не и специално за Вл. Поляновъ. Може би Вл. Поляновъ страда отъ идиосинкразия и не желае, или не може да напише името на нашия седмичникъ; обаче да се премълчава името на единъ професоръ, само за да се припише статията му като съобщение на „единъ литературенъ листъ“, е безчестно. По всичко се вижда, че урокътъ, който „литературниятъ хитрецъ“ Вл. Поляновъ получи отъ К. Гълъбовъ е отекналъ въ празното пространство на литературната му съвестъ; нѣщо повече: Вл. Поляновъ е билъ предупреденъ, и следователно е знаелъ съвсемъ добре, че въ статията на г. проф. Ст. Младеновъ наистина стои, за нещастие, моето бедно име срещу прочутия разказъ „Семейство“ — единъ девиненъ lapsus calami, който може всѣкога да се случи, когато още не е излѣзълъ тѣленъ библиографиченъ списъкъ съ съчиненията на Вл. Поляновъ. Тази погрѣшка въ ржкописа азъ самъ съгледахъ при втората коректура на вестника — и имамъ хиляди пѣти повече основания да се чувствувамъ обиденъ, че ми се приписва авторството на единъ разказъ, въ който на героинята при раждането тече кръвъ отъ устата. Азъ трѣбва да призная, че се срамувахъ отъ тази реклама, която се прави на чуждъ разказъ съ моето име, ала оставихъ името непромѣнено само защото смѣтахъ, че нѣмамъ право да поправамъ чужди ржкописи; може би г. проф. Младеновъ самъ щѣше да съгледа грѣшката си и да съобщи да се изправи въ идния брой на „Стрелецъ“.

Вл. Поляновъ, обаче, не желае да направи жертвата да почака, той бърза да използва автоматично случая, за да се направи наново знаменитъ, безъ да подозира, че съ това съобщение поставя и моето име до своето — още нѣколко такива съобщения и азъ ще започна да му правя нелоялна конкуренция. Ако, обаче, г. Георги Тодоровъ alias „секретарътъ на Пен-клубъ“, Вл. Поляновъ, който нѣма нищо общо съ известния поетъ Д. В. Поляновъ, а о авторътъ на многочислениятъ сборникъ разкази „Момичето и тримата“, редакторътъ на литературния сборникъ „Петь години“ и пр. и пр., би желалъ на всѣка цена да стане знаменитъ, азъ вѣрвамъ, че въ последния пунктъ бихъ могълъ да му помогна да се прослави завинаги.

Чавдаръ Мутафовъ

Юбилеенъ сборникъ „Копривщица“

Миналата година, по случай 50 годишнината отъ Копривщанското възстание, комитетътъ „20 априлъ 1876 год.“ въ София издаде единъ голѣмъ сборникъ отъ 770 стр. съ материяли изъ миналото на Копривщица. За съжаление този цененъ трудъ подъ редакцията на проф. архимандритъ Д-ръ Ефтимий, мина почти незабелязано, тогава, когато за съвсемъ незначителни книжки се пишатъ цѣли статии изъ вестницитѣ и списанията. Той е раздѣленъ на три отдѣла: първиятъ отдѣлъ съдържа спомени на различни лица, вториятъ — студии, засѣгащи миналото, бита и културнитѣ прояви на Копривщица, третиятъ — писма и документи отъ възстанието.

Помѣстени сж освенъ това и 58 малки и голѣми илюстрации.

Поради голѣмото значение на Копривщица за нашето политическо минало и културното ни развитие, сборникътъ представя интересъ не само за копривщанци, но и за всички българи. Споменитѣ за различнитѣ лица и събития изъ миналото на Копривщица хвърлятъ обилна свѣтлина върху духа на освободителното ни движение и иравитѣ отъ преди освобождението, затова приноситѣ на Митрополитъ Симеонъ, М. Ив. Маджаровъ, С. С. Бобчевъ, Рада Карковичъ, Ив. Г. Говедаровъ, Груйо Генчовъ, Елисей Мановъ, Свещеникъ Бълчевъ, Н. Бълвожеждовъ и проф. Архимандритъ Д-ръ Ефтимий иматъ голѣма цена за историка.

Много ценни сж сжщо така и научнитѣ приноси въ този сборникъ. Д-ръ Др. Дълделовъ разглежда историята на Копривщица и съобщава преданията за нейното основаване. Споредъ едно отъ тѣхъ, една благородница отъ старата българска столица Търново „станала голѣмкинѣя“ у завоевателитѣ турци и по нейно искане било основано това планинско селище за нейнитѣ роднини. Нашиятъ известенъ ученъ проф. Г. И. Кацаровъ, специалистъ по античната история, разглежда миналото на Копривщанската областъ въ антично време. Тази областъ тогава е вликала въ предѣлитѣ на тракийското племе „Койлалети“, което Тацитъ нарича „силенъ народъ“. Въ една твърде съдържателна студия проф. Боянъ Поневъ полага на подробенъ анализъ битовитѣ черти въ повеститѣ на Копривщанския писателъ Любенъ Каравеловъ. Той казва: „Надъ битовитѣ картини на Каравелова трепти истинска поезия. Докато въ роднитѣ си повести той дава широко мѣсто на своята публицистична мисълъ и отъ поведователъ се превръща въ пламененъ агитаторъ на политически и революционни идеи, въ битовитѣ си повести той успѣва да се освободи отъ грубата тенденциозностъ. Политическа дейностъ тукъ не го интересува. Неговата прѣка целъ е да долови и посочи най-сжщественитѣ черти на българина, тѣй както се проявяватъ въ семейния и стопански животъ, въ старинни обичаи, вѣрвания и обреди. Ние виждаме Каравелова да рисува едно по-старо време, да се издига надъ случайнитѣ и преходни политически и обществени условия, съ вѣрния усетъ на художника да изтъква въ бита и психиката на българина онѣзи особености, които за дълго оставатъ неизмѣнни, въпреки честитѣ промѣни въ външнитѣ обстоятелства. Предметъ на неговитѣ наблюдения е простата срѣда, която сравнително по-трудно се подава на външни влияния и съ вѣкове запазва непожтнати своитѣ традиции. За да представи всичкитѣ ѣ характерни страни, той рисува типични битови епизоди и картини, изобразява отдѣлни лица, които съ постъпкитѣ си, съ речта си, съ взаимнитѣ си отношения изразяватъ установенитѣ форми на нашия битъ“. Интересни отъ научно гледище сж по-нататъкъ и поселищно-географскитѣ черти на проф. А. Иширковъ върху Копривщица. Останалитѣ трудове отъ Д. Кацаровъ, Л. Ив. Доросиевъ, Луна Н. Ослеповъ, Адамъ Нейчевъ, Ст. Ал. Найденовъ и Д-ръ Хр. Кесяковъ и пр. сж сжщо ценни приноси.

Много добре сж постъпили сътруднитѣ на сборника, гдето сж снабдили статитѣ си съ илюстрации. Моето родно мѣсто Копривщица е едно отъ най-типичнитѣ български градчета и снимкитѣ дадени въ сборника ще иматъ въ бждаше голѣма цена, понеже, както е известно, поради икономическото му западане следъ освобождението, неговото население намалява и интереснитѣ стари къщи биватъ разрушавани.

Копривщанци иматъ да благодарятъ на своя енергиченъ съгражданинъ Проф. Архимандритъ Д-ръ Ефтимий, а така сжщо и на всички сътрудници за съставянето на този сборникъ.

Р. Боянова-Гълъбова

РАЗНИ

Получи се въ редакцията новиятъ преводъ отъ Валкира на Санинъ, известния романъ на М. Арцибашевъ.

Оригинално жилище. Ако Xavier de Maistre би могълъ да се върне на този свѣтъ и да посети апартамента на Трилуса (модеренъ италиански писателъ) сигурно би написалъ втори Voyage autour de la chambre; защото нѣма нищо по-странно и по-комплицирано отъ този апартаментъ — нѣщо прилично на разхвърляни музей и на ориенталски базаръ. Навсѣкжде сж разпильни колекции отъ оржжия и музикални инструменти, стари мебели и шкафовѣ съ книги, срѣдновековни сѣдове и бибелота отъ „сеиченто“, стари платове и сицилиански кули, брокати и гигантски вази; по земята кожи отъ мечки, лъвове, тигри, зебри, по стѣнитѣ кожи отъ крокодили и змии.

Навсѣкжде сж окачени картини, разхвърляни статуи на разни животни, отъ гипсъ, бронзъ, дърво, дори и балсамирани.

Но най-интересното въ цѣлото жилище е спалнята, построена посредствомъ дървени рамки и платно на три метра отъ тавана. Въ нея се намиратъ висящото легло и висящата баня на Трилуса.

Напоследъкъ той издаде сбирката отъ стихове „La gente“ (хората), а сега работи върху сто нови сонети и една малка поема.

Трилуса не е само единъ отъ най-оригиналнитѣ италиански поети, но и единъ отъ най-продуктивнитѣ.

Херманъ Хесе. Наскорю известниятъ нѣмски писателъ Херманъ Хесе, авторъ на романа „Петеръ Каменциндъ“ и редица други произведения, ще отпразднува своята 50 годишнина. Берлинското книгоиздателство S. Fischer е издало едно ново негово произведение „Степниятъ вълкъ“.

Кжситѣ рокли и театърътъ. Испанскиятъ драматургъ Jacinto Benavente заявилъ: „Поради кжситѣ рокли драматичнитѣ писатели не сж вече въ състояние да пишатъ сериозни драми“. Въ Парижъ това изявление възбудило театралнитѣ срѣди и „Candide“ поканилъ по-виднитѣ драматурзи да се произнесатъ по въпроса. Georges Rivollet отговорилъ: „Менъ не ме смущава кжсата рокля ни най-малко, и азъ обичамъ да гледамъ въ театра, какъ единъ съпругъ застрелва жена си въ кжса рокля. Що се отнася до менъ, може да бжде и по риза — това е безъ значение. Една матрона отъ сто килограма въ кжса рокля е безъ съмнение сжщинска гротеска; но на сцената тя не е по-голяма гротеска, отколкото на улицата. Обаче една стройна, хубава актриса може и трѣбва да играе въ една модерна пиеса въ кжса рокля“. Парижката актриса Segond-Weber отговорила: „Кжситѣ рокли не ще убиятъ любовта, и докогато има любовъ, поетитѣ ще продължаватъ да пишатъ трагедии“.

ВАСИЛЪ ЛЕВСКИ - ДЯКОНЪТЪ

БИОГРАФИЯ

ОТЪ Д-РЪ ИВ. КЛИСАРОВЪ * ЦЕНА 30 ЛЕВА
Доставя Печатница „РОДОПЪ“ - София, Царъ Самуилъ, 50

ИЗЛЕЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ:

ОБЩЕСТВЕНИ ГРИЖИ ЗА ДЕТЕТО

БОРБА СЪ ДЕТСКАТА СМЪРТНОСТЪ

ОТЪ

Д-РЪ НИКОЛА Г. КОЙЧЕВЪ

Продава: Печатница „РОДОПЪ“ на Тод. Л. Клисаровъ
СОФИЯ * УЛ. ЦАРЪ САМУИЛЪ № 50

ИЗЛЪЗОХА ОТЪ ПЕЧАТЪ:

ОГНЕНАТА ПТИЦА

РАЗКАЗИ ОТЪ
СВЕТ. МИНКОВЪ
ИЗЯЩНО ИЗДАНИЕ
ЦЕНА 15 ЛЕВА

ЩО ВИДѢХЪ ВЪ МОСКВА
ПѢТНИ БЕЛЕЖКИ И
ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТЪ
АНРИ БЕРО
ЦЕНА 40 ЛЕВА

ИЗДАВА: ИЗДАТЕЛСТВО И ПЕЧАТНИЦА „РОДОПЪ“ - СОФИЯ, УЛ. ЦАРЪ САМУИЛЪ, 50